

หลักสูตรคืออะไร

ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรของบุคคลต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกัน แม้แต่ในแง่ของความหมายของหลักสูตร ก็ยังมีความหมายแตกต่างกันหลายระดับ โดยทั่วไปแล้วถือกันว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดที่วางด้วย จุดหมาย แนวทาง วิธีการและเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน¹

หลักสูตรในระดับชาติ

สุมิตร คุณานุกร ได้ให้ความหมายของหลักสูตรในระดับชาติว่า หลักสูตรหมายถึง "โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนใหม่ให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้"²

ความหมายของหลักสูตรในระดับชาติที่กึ่งหนึ่งได้แก่ ข้อกำหนดอันประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นหลักสูตรในความหมายนี้ จึงได้แก่หลักสูตรแม่บทของกระทรวงศึกษาธิการ และรวมถึงประมวลการสอน โครงการสอน แผนการสอน หนังสือเรียน คู่มือครู แบบฝึกหัดและอุปกรณ์การเรียนการสอนทุกอย่าง³

¹ สมพงษ์ จิตระดับ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 25.

² สุมิตร คุณานุกร, คร., หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2520), หน้า 2.

³ กรมวิชาการ, หลักสูตรใหม่ (กรุงเทพมหานคร : เซนทรัล เอ็ดจิวส์เพรสศึกษาการพิมพ์, 2521), หน้า 1.

หลักสูตรในระดัโรงเรียน

เอกวิทย์ ณ ถลาง ให้ความหมายหลักสูตรในระดัโรงเรียนว่า "หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้เด็กได้เรียน เนื้อหาวิชา ทศนคติ แบบพฤติกรรม กิจวัตร สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เมื่อประมวลกันเข้าแล้วก็เป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของเด็ก"¹

กมล สุกประเสริฐ ให้ความหมายหลักสูตรว่า หลักสูตรมิได้หมายความแต่เพียง หนังสือของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ยังมีคามหมายถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับเด็ก ซึ่งรวมถึงการสอนของครูต่อนักเรียนด้วย²

นิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ 6 กลุ่ม จากผลการวิจัยเรื่อง "แนวคิดและความเห็นเรื่องความหมายของหลักสูตร" สรุปสาระสำคัญที่สัมพันธ์ไว้ได้ดังนี้ คือ

1. กลุ่มอาจารย์ 77.42 % เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความหมายของหลักสูตรที่ว่า "หลักสูตรคือเครื่องกำหนดระดับและทิศทางให้ครูเป็นผู้ดำเนินการ"
2. กลุ่มศึกษานิเทศก์ 71.88 % เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความหมายของหลักสูตรที่ว่า "หลักสูตรคือมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่มีอยู่ทั้งในและนอกหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาทุกด้าน"
3. กลุ่มหัวหน้าสถานศึกษา 78.26 % เห็นด้วยอย่างยิ่งกับความหมายที่ว่า "หลักสูตรคือประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนาทุกด้าน"

¹ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, หลักการสอนและเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร : เฉลิมชัยการพิมพ์, 2520), หน้า 30.

² กมล สุกประเสริฐ, ศูนย์ศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2516) : 20.

4. กลุ่มผู้บริหารการศึกษา 87.50 % เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความหมายของ
หลักสูตรที่ว่า "หลักสูตรคือ โอกาสในการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้"

5. กลุ่มนิสิต นักเรียน 81.50 % เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความหมายของหลักสูตร
ที่ว่า "หลักสูตรคือการจัดเตรียมระบบของจำนวนวิชาให้เหมาะสมกับกลุ่มของเด็ก"

6. กลุ่มประชาชน 80 % เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับความหมายที่ว่า "หลักสูตรคือ
การกำหนดรายวิชาให้แก่ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย"

จากผลการวิจัยนี้แสดงว่า กลุ่มบุคคลต่าง ๆ มีความเห็นเกี่ยวกับความหมายของ
หลักสูตรแตกต่างกันออกไป กลุ่มนิสิต นักเรียน และกลุ่มประชาชน เข้าใจหลักสูตรในความหมาย
ที่แคบ ส่วนกลุ่มที่เข้าใจความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ที่สุด คือ กลุ่มศึกษานิเทศก์¹

องค์ประกอบของหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรในลักษณะที่คล้ายคลึง
กัน คือ

กมล สุกประเสริฐ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรว่า หลักสูตร
ควรจะมีองค์ประกอบดังนี้

1. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. กิจกรรมด้านการเรียนการสอน
3. งานประเมินผล².

สมิทร คุณานุกร ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร มี 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

001377

¹ สมิทร คุณานุกร, กร., หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ชวนพิมพ์, 2520), หน้า 2

² กมล สุกประเสริฐ, "การสร้างและประเมินผลวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของ
หลักสูตร" วารสารวิจัยการศึกษา, (มกราคม - เมษายน, 2517) : 32.

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)¹

สุนทร อมรวิวัฒน์ ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่ององค์ประกอบหลักสูตรว่า ควรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ
2. การกำหนดวัยเรียน เวลาเรียน และอัตราเวลาเรียน
3. สังเขปหัวข้อวิชาในแต่ละหมวด และประสบการณ์ทั้งหมด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมทั้งการประเมินผล
5. กิจกรรมของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริม พัฒนาและประสบการณ์ของนักเรียน
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร²

ฮิลดา ทาบ้า (Taba) ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

¹ สุมิตร คุณานุกร, คร., หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2520), หน้า 9 .

² สุนทร อมรวิวัฒน์, "คำถามคำตอบบางข้อเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา"
หลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 6 - 7 .

4. การประเมินผล (Evaluation)¹

จากการที่มีผู้ให้นิยามขององค์ประกอบหลักสูตร หลาย ๆ ท่าน จะเห็นได้ว่า ส่วนมากตรงกันในเรื่องความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร จะมีส่วนแตกต่างออกไปบ้างก็เป็นเรื่องรายละเอียดอื่น ๆ เช่น วิทยะเรียน กิจกรรมการเรียน การสอน เป็นต้น

การพัฒนาหลักสูตร

ขบวนการในการพัฒนาหลักสูตรประกอบไปด้วย กิจกรรมหลัก 5 ประการ ดังนี้ คือ

1. การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร

การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น จะต้องพิจารณาถึงข้อมูลในต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทางค่านิยม ข้อมูลที่ได้จากนักวิชาการในแต่ละสาขาวิชา ข้อมูลที่ได้จากจิตวิทยาการเรียนรู้ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพของสังคม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการทางเทคโนโลยี เมื่อได้รวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ แล้ว จึงนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ²

ความมุ่งหมายที่ตั้งขึ้นในแต่ละระดับ จำเป็นจะต้องมีความมุ่งหมายที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ ทั้งต้องแสดงถึงเอกลักษณ์และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ผู้ที่ได้รับการศึกษาตามแนวจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแล้ว ย่อมจะมีประสบการณ์ ความเข้าใจ และทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดต่อ การเข้าสังคม การอาชีพ

¹ Hilda Taba ; Curriculum Development : Theory and Practice (New york ; Hartcourt, Brace and World, Inc, 1962), pp. 424 - 425 .

² สมิตร์ คุณานุภกร, กร, หลักสูตรและการสอน, หน้า 10 - 15.

เจตนา : และรู้คุณค่าสิ่งต่าง ๆ ด้วย ¹

2. การจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ (Content and Experience)

ในการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ ควรจะได้นำมาจัดให้ผู้นับถือความรู้ หรือหลัง (Organization of Sequence) เพื่อให้ผู้นับถือสามารถเรียนได้สะดวกและเกิดผลการเรียนรู้สูงสุด วิธีจัดลำดับที่นิยมใช้ในการจัดเนื้อหาวิชา มีหลายวิธี เช่น จัดลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก จัดลำดับตามความจำเป็นที่จะต้องเรียนก่อนหลัง จัดลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย และการจัดลำดับตามกาลเวลา ²

3. การนำเอาหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

ได้แก่การที่ผู้บริหาร โรงเรียนและครูนำเอา โครงการของหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล รวมถึงการบริหารงานทางด้านวิชาการของ โรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด ³

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation)

การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร การวิเคราะห์กระบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียน และการวิเคราะห์โครงการประเมินผลหลักสูตร ⁴ เพื่อหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนด

¹ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, หลักการสอนและเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ, หน้า 11.

² สุมิตร คุณานุกร, คร., หลักสูตรและการสอน, หน้า 102 - 103.

³ สุมิตร คุณานุกร, คร., หลักสูตรและการสอน, หน้า 6 - 7.

⁴ สมพงษ์ จิตระดับ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 32 - 33.

ไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงไร และอะไรเป็นสาเหตุ การประเมินผลหลักสูตร จึงกินขอบเขตกว้างขวางมาก หลักสูตรที่ไม่สัมฤทธิ์ผลอาจเนื่องมาจากความมุ่งหมายสูงเกินไป หรือมากเกินไป จนผู้ปฏิบัติไม่สามารถจะดำเนินการให้บรรลุตามที่ต้องการได้ทุกประการ หรือ อาจจะเป็นเพราะเนื้อหา หรือประสบการณ์ไม่สัมพันธ์กับความมุ่งหมายก็ได้¹

กระบวนการประเมินผล โดยทั่วไปมักจะมีลักษณะ ดังนี้

1. ในการประเมินผลหลักสูตร จะมีการกำหนดลงไปว่า จะประเมินอะไร
อย่างเฉพาะเจาะจง
2. การประเมินผลหลักสูตร จะมีการกำหนดว่า ต้องการข้อมูลอะไร ที่จะ
นำมาช่วยในการประเมินผล
3. ในการประเมินผลหลักสูตร จะมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการนั้น
4. ในการประเมินผลหลักสูตร จะมีการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานในการ
ประเมินผล
5. ในการประเมินผลหลักสูตร จะมีการวิเคราะห์ข้อมูล ตามเกณฑ์และ
มาตรฐานที่ตั้งไว้
6. หลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้ว จะมีการส่งผลการวิเคราะห์
ข้อมูลให้แก่ผู้ที่จะตัดสินใจหรือดำเนินการ เกี่ยวกับเรื่องของหลักสูตรนั้น²

ความเป็นมาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 1826 เป็นต้นมา เรามีหลักสูตรประถมศึกษาใช้แล้ว 20 ฉบับ โดยเริ่มมีหลักสูตรที่แท้จริง เมื่อปี พ.ศ. 2435 และได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรรวมทั้งสิ้น

¹ สุมิตร คุณานุภกร, คร., หลักสูตรและการสอน, หน้า 7.

² ทิศนา ขัมมณี, คร., รายงานการประมุขวิจัยการศึกษา ประจำปี 2519
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2519), หน้า 229-239.

13 ครั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับกาட்சสมัย สภาพทางเศรษฐกิจ และนโยบายทางการเมือง¹

หลักสูตรประถมศึกษา 2503 เริ่มได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชน และจากบุคคลในหลายวงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 ในทำนองที่ว่าหลักสูตรประถมศึกษา 2503 ไม่ได้พัฒนาขึ้นมาบนพื้นฐานของความเป็นไทย²

ในปี พ.ศ. 2513 นี้เอง คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา 2503 และได้เสนอผลการวิเคราะห์ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2514 ปรากฏว่า³

หลักสูตร 2503 ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก นับตั้งแต่ความมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างกว้างขวาง และไม่ได้อิงอยู่บนรากฐานของความเป็นไทย ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลไม่มีระบุเอาไว้ในหลักสูตร เวลาเรียนที่กำหนดไว้ยังไม่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศเอเชียด้วยกันแล้ว เวลาเรียนในรอบปีของไทยมีน้อยที่สุด และเนื้อหาตลอดจนจุดมุ่งหมายของแต่ละวิชาสูงส่ง สลับซับซ้อน และไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่⁴

¹ ลักดา สุวรรณกุล, "พัฒนาการของหลักสูตรประถมและมัธยมศึกษา ในประเทศไทย" (ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), บทคัดย่อ.

² "บทนำ : ฝรั่งกับหลักสูตรไทย" วิทยาสาร (24 เมษายน 2516) : 11.

³ มลิวัดย์ ลับโพรี, "การเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาการ-งานและพื้นฐานอาชีพ" (ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 2.

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, "รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503" วารสารการวิจัยการศึกษา (พฤษภาคม - สิงหาคม 2517) : 1 - 6 .

ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร (ก.ปส.) ได้
 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา เพื่อให้รวบรวมความคิดเห็นการวิเคราะห์
 หลักสูตรประถมศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ นำมาศึกษา และกำหนดจุดหมาย หลักการ และ โครงสร้าง
 ของหลักสูตรประถมศึกษา ขึ้นเป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร ต่อมาคณะกรรมการ
 ดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร ได้ตั้งคณะปฏิบัติงานยกร่าง เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา 4 คณะ ประกอบด้วย
 ค่ายผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร การวัดผล จิตวิทยา เทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ
 เฉพาะวิชา ศึกษานิเทศก์ ครูทั้งที่เป็นเอกชน ผู้แทนหน่วยราชการ องค์กรต่าง ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่
 ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการเป็นผู้ประสานงานและเลขานุการ เพื่อยกร่างหลักสูตร กลุ่มทักษะ
 ที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่ม
 การงานและพื้นฐานอาชีพ¹

ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2517 - สิงหาคม พ.ศ. 2518 คณะปฏิบัติงาน
 ทั้ง 4 คณะนี้ได้ดำเนินการยกร่างหลักสูตรประถมศึกษาขึ้น โดยได้รวบรวมข้อมูลจากรายงาน
 การวิจัยการทดลอง และได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตร โดยเชิญศึกษาธิการเขต
 ศึกษานิเทศก์ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้แทนจากมหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู ผู้เชี่ยวชาญใน
 แขนงวิชาต่าง ๆ ทั้งทางวิชาการศึกษาและวิชาสามัญ ผู้แทนกรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา
 ครูใหญ่ ครู และคณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา มาร่วมกันพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร
 ร่วมกันร่างหลักสูตรดังกล่าว สำเร็จลงในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2518 กระทรวงศึกษาธิการได้
 แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาอีกคณะหนึ่ง เพื่อจัดทำต้นฉบับและวางรูปแบบของหลักสูตร คณะ
 บรรณาธิการคณะนี้ได้ทำงานเสร็จสิ้นลง เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2518 นอกจากนี้กระทรวง
 ศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง เพื่อดำเนินการจัดทำแผนการสอนกลุ่มวิชา
 ต่าง ๆ ทั้ง 4 กลุ่ม

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า ข. คำนำ .

หลังจากนั้น ได้มีการนำหลักสูตรแม่บทไปทดลองใช้ เพื่อนำผลการทดลองมาปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งกรมวิชาการได้ดำเนินการดังนี้

ปีการศึกษา 2519 ทดลองใช้หลักสูตรใหม่นี้กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ปีการศึกษา 2520 ทดลองใช้หลักสูตรใหม่นี้กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2

โรงเรียนที่ใช้ในการทดลอง มีจำนวน 25 โรงเรียน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน

ดังนี้

1. แยกต่างกันในสังกัด เป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา 4 โรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 13 โรงเรียน เทศบาล 4 โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ 4 โรงเรียน
2. ต่างกันตามภูมิภาคที่ตั้ง ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ 5 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดอุดรราชธานี 5 โรงเรียน ภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา 5 โรงเรียน ภาคกลางที่จังหวัดนครปฐม 2 โรงเรียน จังหวัดสมุทรสาคร 1 โรงเรียน จังหวัดสุพรรณบุรี 2 โรงเรียน จังหวัดชัยนาท 1 โรงเรียน และกรุงเทพมหานคร 4 โรงเรียน
3. ต่างกันตามขนาดโรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 4 โรงเรียน ขนาดกลาง 12 โรงเรียน และขนาดเล็ก 9 โรงเรียน
4. ต่างกันตามสภาพชุมชน เป็นโรงเรียนนอกเขตสุขาภิบาล 13 โรงเรียน ในที่ตั้งอำเภอ 2 โรงเรียน ในที่ตั้งจังหวัด 6 โรงเรียน และในกรุงเทพมหานคร 4 โรงเรียน¹

เมื่อทดลองใช้หลักสูตรครบ 1 ปีการศึกษาแล้ว กรมวิชาการได้นำผลการทดลองมาปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนการสอน และสื่อการเรียนต่าง ๆ และได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2521²

¹ กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 216 - 217 .

² กระทรวงศึกษาธิการ, คำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หลักสูตรประถมศึกษา 2521, บทนำ .

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของไทย ซึ่งขณะนี้นิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า หลักสูตรใหม่ ประกอบไปด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และรายละเอียดในเรื่องอื่น ๆ ที่สำคัญ ๆ พอสรุปได้ดังนี้ คือ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้ระบุไว้ว่า การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอันออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดี ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักการ

หลักสูตรศึกษามีหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้

จุดหมาย

หลักสูตรประถมศึกษา มีจุดหมายให้เกิดผลแก่ผู้เรียนดังนี้

1. คุณสมบัติที่ต้องการเน้น
 - 1.1 มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว
 - 1.2 มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
 - 1.3 ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน
 - 1.4 รู้จักกตเวทิตา และตั้งสนใจอย่างมีเหตุผล
 - 1.5 มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า

- 1.6 มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
- 1.7 รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี
2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต
 - 2.1 มีสุขนิสัยส่วนตัวและส่วนรวมทั้งทางกายและใจ
 - 2.2 รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
 - 2.3 มีความรู้และทักษะในการหา การใช้ และออมทรัพย์
 - 2.4 เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีต่อชีวิตประจำวัน
 - 2.5 มีความรู้และทักษะในการจัดการและทำงานรวมกลุ่มกัน โดยถือหลักสหกรณ์
 - 2.6 มีความรู้และทักษะในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค
 - 2.7 มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
 - 2.8 มีความรู้และทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์
 - 2.9 มีความรู้และทักษะทางภาษาและวิทยาศาสตร์
 - 2.10 มีความสามารถในการยังชีพผสมกลมกลืนต่อสภาพและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - 2.11 รู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ
3. ชีวิตที่สงบสุข
 - 3.1 รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ ๆ
 - 3.2 เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ และนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน
 - 3.3 รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และมีประสิทธิภาพ
 - 3.4 มีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
 - 3.5 มีอิสระในการคิด แต่พร้อมที่จะยอมรับความผิดของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
 - 3.6 รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ

- 4.1 เชื่อนั้นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 4.2 รู้คุณค่า ชื่นชม และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- 4.3 สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน
- 4.4 รู้ความสำคัญของครอบครัว สังคม และท้องถิ่นของตน
- 4.5 รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและโลก และมีความเข้าใจอันดีต่อกัน
- 4.6 สามารถเนืองกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศ
- 4.7 รู้คุณค่าในความเป็นไทย และภูมิใจที่เกิดในแผ่นดินคนไทย

โครงสร้างและเนื้อหา

มวลประสบการณ์ที่จัดใหญ่เรียนเกิดการเรียนรู้ มี 4 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทย และคณิตศาสตร์
- กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิต และสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี
- กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างนิสัย
- กลุ่มที่ 4 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน และความรูพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

การสอนหัดกรรม และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธ แต่เป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นนับถือยอมทำได้โดยสอนควบคู่ไปกับการเรียนวิชาจริยศึกษา ซึ่งอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ทั้งนี้ ต้องมีโครงการสอนซึ่งศึกษานิเทศก์ของเขตการศึกษา

นั้นอนุมัติ

การจัดหมวดหมู่ประสบการณ์ให้เรียนนั้น ให้จัดให้ยึดหยุ่นตามพัฒนาการของเด็ก และ ความเหมาะสมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ หลักสูตรนี้จึงจัดเป็นสามช่วง ช่วงละ 2 ปี คือ ประถมปีที่ 1-2 ประถมปีที่ 3-4 และ ประถมปีที่ 5-6 ซึ่งเนื้อหาในอนาคตจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้¹

การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่ 2521 มุ่งให้เด็กได้ปฏิบัติจริง รู้จัก แก้ปัญหาต่าง ๆ และเป็นคนช่างสังเกต ครูทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาและคอย ช่วยเหลือให้นักเรียนได้บรรลุจุดหมายที่วางไว้ การกำหนดช่วงเวลาเรียนกำหนดไว้เป็น คาบ หรือช่วงเวลา คือ 1 คาบ เวลาจะใช้เวลา 20 นาที ทั้งนี้ เพื่อครูจะได้ปรับการสอนให้พอเหมาะ กับวัยและความสนใจของผู้เรียนได้ง่ายขึ้น เช่น นักเรียนชั้น ป.1 - 2 ควรให้เรียนครั้งละ 1 - 2 คาบ เมื่อนักเรียนโตขึ้นในชั้น ป.3 - 4 และ ป.5 - 6 การเรียนแต่ละครั้งคาบเวลา เรียนอาจเพิ่มขึ้นเป็นครั้งละ 2 - 3 คาบ

ในการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องเข้าใจจุดหมาย หลักการ และโครงสร้าง ของหลักสูตร ต้องศึกษาหลักสูตร หนังสือเรียน แผนการสอน คู่มือครู และเอกสารประกอบหลักสูตร อื่น ๆ ให้เข้าใจก่อน²

อัตราเวลาเรียน

หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ได้กำหนดอัตราเวลาเรียนไว้ดังนี้ คือ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 4.

² กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, (โรงพิมพ์ยูไนเต็ควิศกษณ์, 2521) : หน้า 1.

1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ใช้เวลาย่อยละ 50 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ร้อยละ 35 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ร้อยละ 25 ของเวลาเรียนทั้งหมด
2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ใช้เวลาย่อยละ 15 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ร้อยละ 20 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ร้อยละ 25 ของเวลาเรียนทั้งหมด
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ใช้เวลาย่อยละ 25 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ร้อยละ 25 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด
4. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ประมาณร้อยละ 10 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ร้อยละ 20 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ร้อยละ 30 ของเวลาเรียนทั้งหมด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอัตราเวลาเรียน ของแต่ละกลุ่มในแต่ละระดับชั้นไม่เท่ากัน มีความยืดหยุ่นได้ตามสมควรกับวัยของผู้เรียน

สำหรับเวลาเรียนตลอดหลักสูตรกำหนดไว้ประมาณ 6 ปี ปีละไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ หนึ่งสัปดาห์มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง ทั้งนี้ เมื่อรวมแล้วต้องไม่น้อยกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง¹

การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน มี 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะ เบื้องต้นของนักเรียนแต่ละชั้นก่อนลงมือสอน เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนคนใดอ่อนหรือเก่งในกรณีใด มากน้อยเท่าใด อันจะเป็นประโยชน์ใน

¹ กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, (โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2521), หน้า 2.

ในการจัดแบ่งกลุ่มนักเรียน¹

2. การประเมินความรู้ความสามารถ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสรุปประจำชั้น เป็นการประเมินเป็นวิชา/กลุ่มวิชา ว่าแต่ละคนผ่านครบร้อยละ 60 ของพฤติกรรมในแต่ละวิชา/กลุ่มวิชาหรือไม่ โดยจะต้องจัดทำให้เสร็จเรียบร้อยก่อนการสอบครั้งสุดท้าย อย่างน้อย 2 สัปดาห์ การวัดผลประเมินผลตามข้อนี้มิได้ผูกพันอยู่กับเครื่องมือวัดผลคือข้อสอบเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงการวัดผล โดยใช้เครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือสอบปากเปล่า เป็นต้น²

3. การประเมินผลปลายภาคเรียน ของวัดคามวิชา/กลุ่มวิชาที่กำหนดไว้ ดังนี้ (ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 6 ภาคสุดท้าย ไม่ต้องประเมินผลปลายภาค เพราะมีการสอบปลายปีแทน)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2	สอบ	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4	สอบ	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6	สอบ	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์
		สังคมศึกษา	พลานามัย
		ศิลปะศึกษา	—
		ดนตรี	การงานอาชีพ
		ภาษาอังกฤษ	หรือวิชาเลือก

¹ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, กรมวิชาการ, คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 เล่ม 2, (โรงพิมพ์การศาสนา, 2521), หน้า 10.

² กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 60.

การประเมินผลปลายภาคเรียน ต้องประเมินออกมาเป็น "ระดับผลการเรียน" โดยยึดหลักประเมินดังนี้

ระดับ 4	ดีมาก	หมายถึงได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป
ระดับ 3	ดี	หมายถึงได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70 - 79
ระดับ 2	ค่อนข้างดี	หมายถึงได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 - 69
ระดับ 1	พอใช้	หมายถึงได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 40 - 59
ระดับ 0	ต้องแก้ไข	หมายถึงได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 40 ลงมา

จุดประสงค์สำคัญของการประเมินผลปลายภาคเรียนนี้ ก็เพื่อต้องการให้ครูผู้สอนแจ้งผลการเรียนโดยสรุปของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ และเพื่อต้องการให้ครูผู้สอน ได้ประเมินความบกพร่องในแต่ละวิชา/กลุ่มวิชา แล้วดำเนินการจัดวางแผนการสอน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ¹

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา

ก. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503

เมื่อปี พ.ศ. 2507 ประกิจ รัตนสุวรรณ ได้วิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ภาคการศึกษา 1 เกี่ยวกับหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2503 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูใหญ่ 24 คน ศึกษานิเทศก์ 34 คน ศึกษาธิการอำเภอและศึกษาธิการจังหวัด 53 คน รวม 111 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่ส่วนมากยอมรับว่าประมวลการสอนมีความสอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาแต่ละวิชาในหลักสูตรมีความเหมาะสมและมีคุณค่าเป็นพื้นฐานในการเรียนขั้นต่อไปได้คือ ครูใหญ่ 12 คน ให้ความเห็นว่า วิชาศิลปศึกษาควรยกเลิก เพราะ

¹ กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 60 - 61.

มีเนื้อหาไม่เหมาะสม ยากและมากเกินไป และต้องการเพิ่มเวลาเรียนวิชาเลขคณิต และภาษาไทย ให้มากขึ้น ศึกษาธิการอำเภอและศึกษาธิการจังหวัด ส่วนมากมีความเห็นว่า ความมุ่งหมายทั่วไป ของหลักสูตรไม่เหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชน นอกจากนี้ครูใหญ่ให้ความเห็นว่า ครูส่วนใหญ่ สอนได้ไม่ครบถ้วนตามหลักสูตร การอบรมและการช่วยเหลือครูยังมีน้อย¹

ในปีเดียวกันนี้ อารี สายธร ใ้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับ หลักสูตรทั่วไป ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2503" โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากครูที่สอนชั้น ประถมปีที่ 1 ในโรงเรียนต่าง ๆ ของภาคการศึกษา 1 จำนวน 106 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนมากเห็นด้วยกับเนื้อหาและวิชาของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสม กับอัตราเวลาเรียน เนื้อหาเหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานในการเรียนชั้นต่อไป ประมวลการสอน ชักเจน สอดคล้องกับหลักสูตรและช่วยครูในการเตรียมการสอน แต่ครูส่วนมากเห็นว่าความ มุ่งหมายของหลักสูตรไม่ชักเจน เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และศิลปศึกษา ไม่เหมาะสม กับท้องถิ่น และครูไม่สามารถสอนได้ครบถ้วนตามหลักสูตร²

ไพฑูริย์ ธรรมแสง ใ้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูสอนชั้นประถม ปีที่ 1 เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2503 โดย เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 24 โรงเรียน ในภาคการศึกษา 1 จำนวน 106 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากเห็นว่าความ- มุ่งหมายทั่วไป เนื้อหา และประมวลการสอนไม่ชักเจน เนื้อหาไม่เหมาะสม

¹ ประกิจ รัตนสุวรรณ "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ภาคการศึกษา 1 เกี่ยวกับหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2503" (ปริทัศน์นิพนธ์ การศึกษามหามัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2507), หน้า 130 - 145.

² อารี สายธร, "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรทั่วไป ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2503" (ปริทัศน์นิพนธ์ การศึกษามหามัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2507), หน้า 82 - 102.

กับท้องถิ่น แต่มีความยากง่าย ความเหมาะสมกับอัตราเวลาเรียนดี และเป็นพื้นฐานสำหรับ
เรียนในชั้นต่อไปได้ก็ ครูสอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 22 คน เสนอแนะว่า ควรให้เด็กนักเรียน
มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดี¹

เสถียร สมัตถภาพงศ์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษา
ตอนต้น พุทธศักราช 2503 หมวดวิชาพลานามัย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 3 กลุ่ม
คือ ครู ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ในท้องที่เขตการศึกษา 11 จำนวน 259 คน
ผลการวิจัยพบว่า ท่านความมุ่งหมายมีบางข้อคลุมเครือ สมควรได้รับการปรับปรุง สำหรับในท่าน
เนื้อหา ท่านการนำเอาหลักสูตรไปใช้ และในท่านการวัดผลนั้น มีความเหมาะสมแล้ว ยังไม่สมควร
ได้รับการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนั้นในท่านการนำหลักสูตรไปใช้ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องครูผู้สอน
ซึ่งส่วนมากยังยึดแบบเรียนเป็นหลักมากกว่าหลักสูตร หนังสืออ่านประกอบไม่เพียงพอ ครูมีความ
รู้ความเข้าใจในหลักสูตรวิชาพลานามัยน้อย ยังต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือทางวิชาการ
อยู่มาก²

ในปี พ.ศ. 2507 เพ็ญสุข หวังแก้ว ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครู
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาคการศึกษา 1 เกี่ยวกับหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2503 โดย
เลือกประชากรตัวอย่างที่เป็นครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสังกัดภาคการศึกษา 1 จำนวน

¹ ไพฑูรย์ ธรรมแสง, "ความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับหลักสูตร
วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2503", (ปริทัศน์นิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต
วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2507), หน้า 74 - 83 .

² เสถียร สมัตถภาพงศ์ "การประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
2503 หมวดวิชาพลานามัย" (ปริทัศน์นิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 106 - 107.

69 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนมากเห็นด้วยว่าในแต่ละวิชาของหลักสูตรมีความยาก ง่าย ความมาก น้อย และอัตราเวลาเรียนเหมาะสม และเป็นพื้นฐานสำหรับเรียนในชั้นสูงต่อไปได้ดี สำหรับความมุ่งหมายของหลักสูตร ครูส่วนมากเห็นว่ายังไม่ชัดเจน ครูที่มีวุฒิกับครูไม่มีวุฒิ มีความเห็นแตกต่างกัน โดยครูมีวุฒิเห็นด้วยที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนวิชาสังคมศึกษา ส่วนครูไม่มีวุฒิไม่เห็นด้วย¹

จากรายงานการวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า หลักสูตรประถมศึกษา 2503 มีความบกพร่องในด้านความชัดเจนของความมุ่งหมาย หลักสูตรไม่สามารถสื่อความหมาย ให้ครูมองเห็นแนวทางที่จะนำไปใช้ได้จริง ๆ ครูไม่สามารถสอนได้ครบถ้วนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งในเรื่องนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์หลักสูตรประโยคประถมศึกษา 2503 ที่คณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาพบว่า หลักสูตรกำหนดความมุ่งหมายไว้กว้างขวางและเป็นสากลเกินไป ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะเนื้อหาวิชาและการเรียนการสอน ทั้งเป็นการกำหนดพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกและค่านิยม (Affective Domain) มากเกินไป แต่ลักษณะเนื้อหาวิชาและสภาพการเรียนการสอนเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้ (Cognitive Domain) กับการฝึกฝนให้เกิดทักษะ (Psychomotor Domain) เป็นส่วนมาก หลักสูตรประถมศึกษา 2503 นี้ ได้กำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาและอัตราเวลาเรียนไว้อย่างคร่าว ๆ และไม่ได้กำหนดลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน และการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้ ครูจึงไม่สามารถดัดแปลงหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนได้คือพอ อันเนื่องมาจากหลักสูตรเขียนไว้ไม่ชัดเจนและไม่ให้แบบอย่างทีพอจะเป็นแนวทางให้ครูและนักเรียนนำไปปฏิบัติได้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์

¹ เพ็ญสุข หวังแก้ว, "ความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาคการศึกษา 1 เกี่ยวกับหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2503" (ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2507), หน้า 70 - 71 .

ทางการเรียนในวิชาต่าง ๆ ต่ำกว่าเกณฑ์หลักสูตรกำหนดไว้¹

จากการที่มีผู้วิจัยพบข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตรประถมศึกษา 2503 ในด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ จึงเป็นการสมควรที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในเมืองในปัจจุบันและทันสมัยอยู่เสมอ

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

จากข้อบกพร่องของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ดังกล่าวแล้ว จึงทำให้ให้นักการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ใ้ตระหนักถึงความจำเป็นอันเร่งด่วนที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ในที่สุดหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ก็ได้จัดทำสำเร็จ และได้มีประกาศใช้ในปีการศึกษา 2521 ในระหว่างการทดลองใช้ ได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการทดลองใช้ หลักสูตรประถมศึกษา 2521 หลาย ๆ ด้านแตกต่างกัน ดังนี้

เมื่อ ปี พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นปีที่กำลังทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 วิเชียร เทียมเมือง ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับร่าง ครั้งที่ 1) ประชากรตัวอย่างในการวิจัย เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโครงการทดลองใช้หลักสูตรใหม่ ของกรมวิชาการ 24 คน กรมสามัญศึกษา 15 คน และของเขตการศึกษา 23 คน รวม 62 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูส่วนมากเข้าใจจุดหมายของหลักสูตรที่พอสมควร จุดหมายมีความชัดเจน และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาสอดคล้องกับความมุ่งหมายพอสมควร เนื้อหาภาษาไทย คณิตและนาฏศิลป์ งานเกษตรมีมากและยาก แผนการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา และมีส่วนช่วยในการเตรียมการสอนได้มาก แต่ยังคงต้องดัดแปลงเนื้อหาเป็นจำนวนมาก

¹ กรมวิชาการ, "รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503" วารสารการวิจัยทางการศึกษา, (พฤษภาคม - สิงหาคม, 2517) :

ในแผนการสอนจรรยาศึกษา คนตรีและนาฏศิลป์ ปัญหาอยู่ที่อุปสรรคในการใช้หลักสูตรใหม่ คือ ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน ครูยังมีทักษะในการทำอุปกรณ์การสอนน้อย ครูไม่ถนัดในการสอน เนื้อหาบางเรื่อง นักเรียนขาดเรียนบ่อย และขาดความพร้อมที่จะเรียน ผู้ปกครองไม่เข้าใจ หลักสูตร และไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามผลการทำงานของนักเรียนที่บ้าน¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 เชาวน์ประภา ทิพย์สุนทรพงษ์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการอ่าน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ในเขตกรุงเทพมหานคร 4 โรง จำนวน 287 คน ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า ความพร้อมในการอ่านเพื่อให้ความหมายของศัพท์ และคำกริยาใช้สายตาและกล้ามเนื้อของมือ ให้สัมพันธ์กันนั้นส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ กลุ่มนักเรียนชาย กลุ่มนักเรียนหญิง และกลุ่มนักเรียนที่ผ่านอนุบาลมาแล้ว สำหรับกลุ่มนักเรียนชายมีความเข้าใจในการฟัง ซึ่งส่งผลต่อเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่ไม่เคยผ่านอนุบาลมาก่อน มีความพร้อมด้านการใช้สายตาและกล้ามเนื้อให้สัมพันธ์กันเพียงด้านเดียว เมื่อเปรียบเทียบความพร้อมในการอ่าน พบว่านักเรียนชายมีความพร้อมด้านความเข้าใจในการฟังสูงกว่านักเรียนหญิง นักเรียนที่เคยผ่านอนุบาลมาแล้ว มีความพร้อมในการอ่านทุกด้านสูงกว่านักเรียนที่ไม่เคยผ่านอนุบาลมาก่อนเลย นักเรียนที่เรียนเก่งมีความพร้อมในด้านการรู้ความหมายของศัพท์ ด้านการฟังสูงกว่านักเรียน

¹ วิเชียร เทียมเมือง, "ปัญหาและความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับร่าง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2518)" (ปริญญาทิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), หน้า 118 - 119.

ที่เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน¹

ในปีเดียวกันนี้ สมบูรณ์ สว่างวรชาติ ได้ทำการวิจัย เรื่องผลสัมฤทธิ์ในการเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับร่าง ครั้งที่ 1) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จำนวน 657 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2503 จำนวน 693 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2503 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามตัวแปรต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ สำหรับนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 แล้วมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันทั้งนี้ ในกรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนราษฎร์ นักเรียนที่เรียนกับครูวุฒิ ป.กศ. และครูที่มีประสบการณ์การสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มา 11 ปีขึ้นไป มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง กว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตร 2503 ในภาคเหนือ นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่เรียนกับครูวุฒิต่ำกว่า ป.กศ. หรือครูที่มีประสบการณ์การสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มา 1 - 5 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตร 2503 ที่อยู่ในสภาพเดียวกันนี้ ร้อยละของบทเรียนที่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ตอบถูกเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา หน่วยที่ 4 ชาติไทย

¹ เซาว์นาประภา ทิพย์สุนทรพงษ์, "ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการอ่าน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร" (ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 106 - 108.

หน่วยที่ 5 ชาวและเหตุการณ์วันสำคัญ คณะแผนกสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 กลุ่ม กับคณะ
ที่ได้จากการสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียนสัมพันธ์กันในทางบวก ¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 มลิวัดย์ ลับโพรี ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ
ความคาดหวังของครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครู
สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 46 คน ครูใหญ่ 22 คน และศึกษานิเทศก์ 19 คน ในโรงเรียน
ที่อยู่ในโครงการทดลองใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ผลการวิจัยปรากฏว่า ในด้านจุดประสงค์
การเรียนรู้และการประเมินผล ครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ มีความเห็นตรงกันว่า จุดประสงค์
ของหลักสูตรชัดเจนที่อยู่พอสมควร เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและตรงกับความสนใจของผู้เรียน
ครูนำไปสอนได้โดยไม่ยากนัก นักเรียนสามารถทำได้ตามจุดมุ่งหมาย และครูสามารถติดตาม
ผลและวัดผลการเรียนได้ มีเพียงส่วนน้อยที่ยังต้องการปรับปรุงและแก้ไขให้ดีขึ้น และเหมาะสมยิ่งขึ้น
ส่วนในด้านความคิดรวบยอดและหลักการนั้น ครู ครูใหญ่ มีความเห็นว่า สอดคล้องกับ
ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน และช่วยให้สอนได้ง่ายขึ้น แต่ครูยังขาดความเข้าใจและต้องการ
คำแนะนำช่วยเหลืออยู่มาก ในด้านเนื้อหา และกิจกรรมนั้น ครู ครูใหญ่ ศึกษานิเทศก์ มีความ
เห็นว่า เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียนนี้ ส่วนในเรื่องความยากง่ายในการจัดกิจกรรมและ
การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันนั้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และมีเรื่องที่ควร

¹ สมบูรณ์ สว่างวรชาติ, "ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนจากหลักสูตรประถมศึกษา
2521 ฉบับร่าง ครั้งที่ 1 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1", (ปริญญาานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า -

ปรับปรุงแก้ไขในเนื้อหาและกิจกรรม คือ เรื่อง " การใช้โทรศัพท์ " 1

ในปีเดียวกันนี้ สมพงษ์ จิตระชัย ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษาและครูประจำการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา 2521 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา 229 คน ครูประจำการ 266 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 เพราะระดับมาตรฐานและคุณภาพของ โรงเรียนยังแตกต่างกัน ในเรื่องขนาดโรงเรียน จำนวนบุคลากร นักเรียน และคุณภาพทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการมีความคิดเห็นต่อความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และแหล่งบริการทางวิชาการ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร วัสดุหลักสูตร และกิจกรรมการเรียน การสอน แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 ผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการมีความ คิดเห็นบางส่วนต่อความพร้อมในด้านสื่อการเรียน การวัดและประเมินผล แตกต่างกันในระดับความ มีนัยสำคัญ .05 และความคิดเห็นอีกบางส่วนไม่แตกต่างกันในระดับความมีนัยสำคัญ .05 2

¹ มลิวัดย์ ลับโพรี, "การเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาการงาน และพื้นฐานอาชีพ" (ปริญญาานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 101 - 106.

² สมพงษ์ จิตระชัย, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและครูประจำการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521" (ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 148 - 150.

เมื่อปี พ.ศ. 2521 ชำรง ชูชีพ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหา
 ยกร่างหลักสูตรประถมศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น" โดยการส่ง
 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทเรียนจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ฉบับยกร่าง ชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 1 - 4 ส่งไปยัง โรงเรียนที่กำลังทดลองใช้หลักสูตรใหม่ทุกภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียง
 ออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ครูที่กำลังทดลองใช้
 หลักสูตรใหม่แสดงความคิดเห็น ปรากฏว่า เนื้อหาหลักสูตรที่จะนำไปใช้ได้ทันที ระดับชั้น
 ป. 1 - 2 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลางได้แก่เรื่อง โรงเรียนของเรา
 ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ได้แก่เรื่อง ชีวิตในบ้าน สำหรับเรื่อง
 อื่น ๆ นอกจากเรื่องดังกล่าวแล้ว ต้องนำไปปรับปรุงเสียก่อนจึงจะใช้ได้ในแต่ละภาค

ในระดับ ชั้น ป. 3 - 4 เนื้อหาหลักสูตรที่ใช้ได้ทันทีในภาคเหนือ ภาคใต้ และ
 ภาคกลาง ได้แก่เรื่อง ชุมชนของเรา นอกจากนั้นต้องนำไปปรับปรุงก่อนจึงจะใช้ได้ในแต่ละภาค

สำหรับกรุงเทพมหานคร ไม่มีเนื้อหาใดในกลุ่มวิชานี้เหมาะสมที่จะเอาไปใช้ได้

พื้นที่ 1

¹ ชำรง ชูชีพ "การวิเคราะห์เนื้อหา ยกร่างหลักสูตรประถมศึกษา ที่สอดคล้อง
 กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 130 - 134.

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ได้มีผู้ทำการวิจัยในก้นต่าง ๆ ดังนี้

เมื่อปี พ.ศ. 2513 กฤษณา ขำยั้ง ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลนครกรุงเทพ เกี่ยวกับงานก้นวิชาการ โดยใช้ตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 94 คน เป็นครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลนครกรุงเทพ ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลนครกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2513 ที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มีความเข้าใจงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแบ่งย่อยลงไปในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับงานก้นนี้ ปรากฏว่าครูใหญ่กลุ่มนี้มีความเข้าใจเรื่องการวัดและการประเมินผลการศึกษาคือที่สุด ส่วนเรื่องที่เข้าใจเป็นลำดับสุดท้ายคือ เรื่องหลักการสอนและวิธีการสอนโดยทั่วไป สำหรับในรายวิชาเมื่อดูจากคะแนนรวมเฉลี่ยเกี่ยวกับความเข้าใจงานวิชาการ และจากการทดสอบความแตกต่างของความเข้าใจงานก้นนี้ระหว่างครูใหญ่แต่ละระดับวุฒิ การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับวุฒิ คะแนนรวมกับประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่ คะแนนรวมกับอายุราชการ ตลอดจนคะแนนรวมกับอายุจริงแล้ว สรุปได้ว่าครูใหญ่ที่มีวุฒิสุงจะมีความเข้าใจงานวิชาการสูงค้ว แต่เมื่อพิจารณาผลการทดสอบความแตกต่างของความเข้าใจงานวิชาการระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิกับครูใหญ่แต่ละระดับวุฒิแล้ว พอสรุปได้ว่าครูใหญ่กลุ่มนี้ ยังมีความเข้าใจงานวิชาการไม่ค้มากพอ แม้จะเป็นครูใหญ่ที่มีคุณวุฒิสุงในกลุ่มนี้ก็ตาม ส่วนทางก้นปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดในการปฏิบัติงานก้นวิชาการของครูใหญ่ คือไม่มีงบประมาณเกี่ยวกับการจัดตั้งและจัดบริการเกี่ยวกับห้องสมุด รวมทั้งไม่มีตัวบุคคลที่ช้่านาญงานก้นนี้ โดยเฉพาะ ¹

¹ กฤษณา ขำยั้ง "ความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลนครกรุงเทพเกี่ยวกับงานก้นวิชาการ" (ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 190.

ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 วิโรจน์ มุทุกันต์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการสอน
 พลศึกษาในโรงเรียนเทศบาลของกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูที่
 มีวุฒิทางพลศึกษา และไม่มีวุฒิทางพลศึกษา จำนวน 160 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาของ
 การสอนพลศึกษาในโรงเรียนเทศบาล คือ มีครูพลศึกษาไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่ใช้ครูประจำชั้นสอน
 ซึ่งมีชั่วโมงสอนมากอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนอุปกรณ์การสอนและ
 เครื่องอำนวยความสะดวก ส่วนปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร คือ เรื่องความไม่เข้าใจบทบาทของวิชา
 พลศึกษา และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพลศึกษา ไม่ให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ทางพลศึกษาเท่าที่ควร
 ส่วนปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนพบว่า ไม่มีเครื่องแต่งกายชุดพลศึกษาในชั่วโมงเรียนพลศึกษา นักเรียน
 มีโอกาสได้ใช้อุปกรณ์ทางพลศึกษาน้อย ไม่ค่อยได้ทำความสะอาดร่างกายภายหลังการเรียนวิชา
 พลศึกษาแล้ว มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพลศึกษา เพราะเห็นว่าคะแนนน้อย ทางคณาจารย์ปกครองนักเรียน
 ปรากฏว่าผู้ปกครองส่วนมากมีเศรษฐกิจไม่ดี จึงไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการจัดซื้อ
 อุปกรณ์การเล่นพลศึกษา เด็กและผู้ปกครองไม่เข้าใจการวัดผลทางพลศึกษา ทางคณาจารย์เทศก
 มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่ค่อยติดตามผลการนิเทศ การช่วยแนะนำและการแก้ไขปัญหาการสอน
 ไม่รับผิดชอบตอ โครงการนิเทศ ¹

สุวิช แก้วเกษ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง งานบริหารการศึกษาโรงเรียน
 ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหาร 50 คน
 นักวิชาการ 300 คน และประชาชน 212 คน เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานบริหาร 5 ประเภท
 คือ งานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหาร
 กิจกรรมนักเรียน และงานบริหารธุรการ การเงินและบริการ ผลการวิจัยปรากฏว่า โครงสร้าง

¹ วิโรจน์ มุทุกันต์, "ปัญหาการสอนพลศึกษาในโรงเรียนเทศบาลของ
 กรุงเทพมหานคร" (ปริทัศน์นิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, แผนกวิชาพลศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 37 - 39.

ของระบบบริหารโรงเรียนประถมศึกษายังขาดการบำรุงขวัญ และมีการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นน้อย ในกลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการไม่มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่บริการทั้ง 5 ประเภท ดังกล่าว ส่วนใหญ่ยอมรับว่า ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชุมชนน้อยมาก เมื่อนำกลุ่มประชาชนมาเปรียบเทียบ้วย ปรากฏว่ากลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับว่าไม่ไ้ให้ความสัมพันธ์กับโรงเรียนเลย อีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มนักวิชาการ แม้จะระบุว่าให้ความสัมพันธ์กับโรงเรียน แต่มีน้อย ส่วนทางคานอื่น ๆ อีก 4 คาน นั้น ทั้งกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ¹

ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. 2518 พรศรี ทองสมจิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 382 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูใหญ่ส่วนมากมีพฤติกรรมการบริหารการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้ คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ พฤติกรรมคานการวินิจฉัยสั่งการ ซึ่งได้แก่เรื่องต่าง ๆ ที่ครูในโรงเรียนเสนอความคิดเห็นมา รวมทั้งการประเมินผลงานที่มอบหมายให้ครูแต่ละคนทำ พฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยอีกเรื่องหนึ่ง คือ พฤติกรรมคานงบประมาณ ซึ่งได้แก่เรื่องที่ไม่เก็บรักษาเงินของโรงเรียนไว้กับตนเอง และให้มีเจ้าหน้าที่ทำบัญชีการเงินของโรงเรียน พฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ พฤติกรรมคานการจัดองค์การ ได้แก่การทำความเข้าใจตกลงกับคณะครูก่อนการลงมือปฏิบัติงานภายในโรงเรียน พฤติกรรมคานการบริหารบุคคล ได้แก่การแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชา โดยคำนึงถึงผู้มีประสบการณ์ในการทำงานมามาก พฤติกรรมคานการประสานงาน ได้แก่การจ้กให้มีการประชุมครูเพื่อชี้แจง เรื่องราวต่าง ๆ พฤติกรรมที่

¹ สุวิธ แก้วเกษ, "งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" (ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517), หน้า 117.

ปฏิบัติอยู่ในระดับสูงที่วิจัยพบ มีเพียงคำเดียวคือ พฤติกรรมด้านการเสนอรายงาน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการที่ครูไ้ครูบรู๊ชาว ซึ่ง เป็นผลได้ผลเสียของครูในโรงเรียน ¹

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 สิริมา เกษมศิริสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อการจัดโรงเรียนแบบสองผลัด ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูรอบเช้าและครูรอบบ่าย จำนวน 240 คน นักเรียนรอบเช้าและรอบบ่าย จำนวน 600 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนรอบเช้าและรอบบ่าย ไม่มีสถานที่และห้องสำหรับพักผ่อนก่อนและหลังจากเลิกเรียน นักเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน ทั้งมีนักเรียนในวันเสาร์ และมีความผูกพันกับทางโรงเรียนน้อยลง เนื่องจากอยู่ในโรงเรียนเพียงครึ่งวัน โรงเรียนมีห้องสมุดและหนังสือไม่เพียงพอสำหรับให้นักเรียนค้นคว้าเรื่องที่มีปัญหามากในความคิดเห็นของครูและนักเรียน คือ ครูและนักเรียนมีเวลาว่างมากเกินไป ไม่มีใครดูแลนักเรียนที่บ้าน เพราะผู้ปกครองทำงาน ครูมีเวลาควบคุมความประพฤติของนักเรียนน้อย โรงเรียนมีสถานที่ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงพอ ครูและนักเรียนไม่มีโอกาสได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันนอกห้องเรียน ส่วนการที่นักเรียนหนีโรงเรียนนั้น ครูเห็นว่าไม่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเลย ครูและนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้จัดโรงเรียนสองผลัดมาเป็นผลัดเดียว และเพิ่มอาคารสถานที่และอุปกรณ์ให้มากยิ่งขึ้น ปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพิเศษ การจัดบริการและต้องการให้ผู้บริหารให้ความเอาใจใส่แก่ครูและนักเรียนที่อยู่รอบเช้าและรอบบ่าย ²

¹ พรศรี ทองสมจิตร, "พฤติกรรมทางการบริหารโรงเรียน ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" (ปริญญานิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 147 - 148.

² สิริมา เกษมศิริสวัสดิ์ "ความคิดเห็นของครูและนักเรียน ต่อการจัดโรงเรียนแบบสองผลัด ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" (ปริญญานิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521) , หน้า 114 - 115.

ในปี พ.ศ. 2521 ปีเดียวกันนี้ เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็นของครูประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ปีการศึกษา 2520 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นครูที่สอนชั้นประถมศึกษา 3 ถึงชั้นประถมศึกษา 7 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน จากโรงเรียน 48 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร 24 เขต และสัมภาษณ์ครู 20 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าโรงเรียนต่าง ๆ มีเครื่องรับที่ใช้การได้เฉลี่ยโรงเรียนละ 1.67 เครื่อง ครูใช้รายการประกอบการสอนเพียงสัปดาห์ละ 1 - 2 รายการ โดยดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่ถูกวิธี แต่การชมโทรทัศน์ยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร เช่น นั่งชมใกล้เครื่องรับเกินไป เพียง 3 - 5 ฟุต นั่งชมกับพื้นห้อง และชมคราวละเป็นจำนวนมาก เพราะเครื่องรับมีน้อย สถานที่ชมรายการไม่เหมาะสม แต่ครูส่วนมากมีความต้องการให้มีโครงการนี้ต่อไป ในระดับค่อนข้างมาก เพราะได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา แม้จะรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระให้แกตนเอง ปัญหาที่ครูประสบคือ มีเครื่องรับโทรทัศน์น้อยเกินไป ทำให้นักเรียนได้ชมรายการไม่ทั่วถึง ครูจึงเสนอให้ผู้บริหารระดับต่าง ๆ สนใจส่งเสริมโครงการนี้อย่างจริงจัง 1

1 เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ต่อรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ปีการศึกษา 2520" (ปริทัศน์นิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 110 - 111 .